

פרשת כי תבוא

במקום שבעלי תשובה עומדים

חז"ל הפליגו ביותר בשבח החזרה בתשובה, ומובא בספרים שאלמלא שהקדוש ברוך הוא בעצמו העיד שקיימת אפשרות כזאת, בשר ודם לא היה מסוגל להעלות על דעתו שהיא קיימת, שהרי כל מעשי האדם בספר נכתבים, אם כן איך יוכל להמחק הכתוב?!

יתירה מזו. ידועה אימתו של רבי אבהו במסכת ברכות: "מקום שבעלי תשובה עומדין, צדיקים גמורים אינם עומדין". הייתכן שייגרע חלקו של מי שעבד את הבורא כל ימיו, מזו של מי ששב בתשובה בזמן קצר יחסית?!

כבר בדברי הנביא יחזקאל מוצאים אנו שאלמלא הקדוש ברוך הוא שמצא לנכון, כביכול, לחזק דבריו בשבועה על האפשרות של חזרה בתשובה לחוטא, אכן לא היתה קיימת האפשרות לאדם לחזור בו מחטאיו, כדברי הנביא בפרק לג': "חי אני נאום ה' אלוקים, אם אחפוץ במות הרשע, כי אם בשוב רשע מדרכו וחייה... שובו שובו מדרכיכם הרעים, ולמה תמותו בית ישראל". לשון השבועה: "חי אני נאום ה'", מצביע על האפשרות של התשובה.

והנה, הרמב"ם בהלכות תשובה מפרט את יסודות התשובה והדברים המעכבים את החזרה בתשובה ומוסיף הלכה מיוחדת בפרק ז' הלכה ד': "ואל ידמה אדם בעל תשובה שהוא מרוחק ממעלת הצדיקים מפני העוונות והחטאות שעשה. אין הדבר כן, אלא אהוב ונחמד הוא לפני הבורא, כאילו לא חטא מעולם. ולא עוד אלא ששכרו הרבה שהרי טעם החטא ופירש ממנו וכבש יצרו. אמרו חכמים: מקום שבעלי תשובה עומדים, אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד בו. כלומר, מעלתם גדולה ממעלת אלו שלא חטאו מעולם, מפני שהם כובשים יצרם יותר מהם".

מקובל בין הבריות ששכר ניתן בהתאם לתפוקה, וככל שהתוצאות טובות יותר, גם השכר מתרבה בהתאם. אולם בבית דין של מעלה לא התפוקה והתוצרת הם העיקר, אלא העמל והמאמץ המושקעים, ולפיהם משולם השכר, וכיון שבעל תשובה משקיע מאמץ רב יותר מאשר הצדיק הגמור בתחום כבישת יצרו, לפיכך שכרו רב יותר. יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום להטותו למדרון תלול, והרבה תעצמות נדרשים מהאדם כדי לחמוק מרשתו של היצר הרע, וכשם שבעולם המעשה הרבה יותר קשה למי שסטה מהדרך לשוב לעלות עליה, מאשר למי שהולך בדרך הישרה לא לסטות ממנה, כך הוא במישור הרוחני.

כעין זה מצינו בהסברו של בעל ה"אור החיים" את הפסוק: "כי תצא למלחמה על אויבך, וראית סוס ורכב עם רב ממך", לדבריו רומז הכתוב למלחמה העיקרית של האדם נגד יצרו הרע, שבזה קיים חשש שמא יירתע האדם בראותו את היצר כסוס שוטף למלחמה, ולא עוד, אלא שבעיני רוחו הוא רואה גם את ה"עם רב ממך" - את כוחות הרע שהתווספו עקב מעשיו הרעים, וודאי שמול כוחות מוגברים אלו זקוקים לגבורה יתירה, ועל כן מעלת בעלי התשובה גבוהה יותר מזו של מי שלא חטא.

בסגנון שונה מבאר רבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל את הנאמר בקהלת: "יתרון האור מן החושך", שאין הכוונה רק שלאור ישנה עדיפות על פני החושך, אלא גם במובן שיתרון ועדיפות לאור כאשר הוא בוקע ועולה על רקע החושך, ולכן במקום שבעלי תשובה עומדים, אין צדיקים גדולים יכולים לעמוד, מפני גודל האור המאיר יותר מכפי כוחם של צדיקים גמורים.

"בעל התניא" ממשיל את התשובה מחטאים לקשירת חבל שנקרע. כשם שחבל שנקרע, כשקושרים אותו שנית, כיון שבמקום הקשר החבל הינו כפול ומכופל, ויקשה מעכשיו לקורעו במקום הקשר יותר מאשר בכל מקום אחר, כך ישראל קשורים לבורא עולם כחבל, אך העוונות מנתקים את החבל, והחזרה

פרשת כי תבוא

בתשובה שבה לקשור אותו, ומעתה הוא חזק יותר מאשר לפני כן. ה"שפת אמת" זצ"ל מדייק בדברי בעל ה"תניא", אמנם חבל שנקשר שנית חזק יותר, אולם מכל מקום, חבל ללא קשרים הוא יפה יותר. אמנם מבחינות מסויימות מעלת בעלי התשובה גבוהה יותר, אולם, היופי הרוחני של צדיקים גמורים, שלא טעמו טעם חטא, אין לו ערוך.

כיון שאנו איננו מתיימרים להיות מהצדיקים הגמורים שלא טעמו טעם חטא, חשוב לנו לאחוז בדרגת בעלי התשובה, ולדעת את העדיפות היתירה שנודעת להם, ובמיוחד שאין הם נשענים על כוחות עצמם שספק רב אם היו מסוגלים להתקיים בעולמינו, אלא כוח התשובה נובע מהקדוש ברוך הוא כמובא לעיל, הפותח יד ימינו לקבל שבים ומסייע בידם הרבה מעבר לכוחותיהם, וכיון שזוהי מתנת המלך, אין לה שיעור.

מקור: הרב יוסף זילברפרב